

petar jakelić

matica hrvatska
split

15. 9/15. 10. 1969.

duško kečkemet

Uvijek je užitek sresti se sa čistom izrazitom grafikom, oplemenjenom svim osebnim grafičkim kvalitetama. A izložena djela Petra Jakelića dopuštaju nam da ga ubrojimo u istaknutije naše grafičare, jer je njegov likovni izraz prilagođen potpuno papiru, grafičkoj igli i preši. Pa ipak, on je svoju kombiniranu tehniku obogatio s dva elementa kojima joj ipak nije oduzeo njezinu čistoću i izrazitost: bojom i stovitom monumentalnošću koju češće srećemo na platnima ili na zidnom slikarstvu nego na grafičkim listovima.

Motivi su Jakelićevih radova: jug, sunce, more, mladost i radost života. Nije to Jadran s turističkih prospekata (iako se on ne ustručava slikati i gumeni madrac kupača i naočari za sunce), već kompleksni doživljaj juga i mora, utisci profilirani kroz senzibilnu i likovno rafiniranu psihu autorovu.

Simbol koji dominira doživljajima i kompozicijama jest morska školjka, a odnos ljudi prema jugu i moru prikazan je kao odnos žene prema školjki. Nema ipak uobičajenog modrila mora i neba. Prevladavaju tople boje sunca i rumene zemlje. Vidljiv je ambijentalni i folklorni utjecaj njegova kraja, Dalmatinske zagore, ne samo u smeđim zagasitim bojama, već i u

načinu kojim »izrezbarenim ornamentom« prekriva detalje svojih figura. Možda odatle i radost zagorskog dječaka pred čudesnom morskou školjkom.

Jakelićev likovni izraz kreće se između nadrealizma i apstraktne dekoracije, sa stanovitim simboličnim elementima. Za razliku od mnogih naših suvremenih slikara mlađe generacije, u njega je, unatoč nadrealističkoj narativnosti, uvijek vidljiv razvijeni smisao za kompoziciju slike. Dekorativnost i lirika dominiraju, a dramatičnosti gotovo nema. Rjeđe su secesijske ili neo-secesijske asocijacije.

Vjerujem da će Petar Jakelić svojim radovima pridonijeti našoj grafici i našem slikarstvu uopće.

u povodu izložbe nenada gattina

fotografije umjetničkih spomenika

umjetnički paviljon
zagreb

10/23. 11. 1969.

guido quien

Ako je fotograf umjetnik, reproduktivni je umjetnik. Reprodutivan ne samo kod tzv. reproduktivne fotografije, kad reproducira neko već postojeće umjetničko djelo, već i onda kad fotografira neku najprirodniju stijenu, ili kad se bavi apstrakcijom, ili možda montažom. Fotograf je u sličnoj situaciji u kojoj se nalazi na primjer izvođač nekog muzičkog djela: stvara u okvirima zadanog. Doslovnost kamere postavila je svoje granice. Doduše, svaki umjetnik stvara više ili manje u okvirima zadanog, u okvirima određene tehnike (a u krajnjoj liniji i život, o kojemu je riječ, nešto je zadan). Ali kod fotografije je smanjena mogućnost otklona od fizičke činjenice. A bez otklona, bez preobraženja izvanjskog, redukcije nevažnog, nema govora i obrata u bitno. Bez otklona od doslovnosti nema umjetnosti. (Upravo je pojava fotografije najjasnije pokazala ono što umjetnost nije.)

Fotografija ima vrijednost kao dokumentarno i obavještajno sredstvo. Ali kako ona može postati sredstvo izraza? — kad se pritiskom na dugme aparata zabrtvi čitav jedan procédé, procédé stvaranja u klasičnim umjetnostima. Kako fotograf može ispoljiti svoju umjetničku narav? U prvom redu ne fotografira sve što mu dopadne oka, izabire. I ne fotografira uvijek jednako. Jedan objekt je moguće različito fotografirati. Ovdje su šanse u beskonačnosti izbora. Kako izbora motiva, tako izbora i modifikacija unutar same fotografske tehnike. Nadalje, fotografija senzibilizira naše oko. Fotograf registira ono preko čega navikom prelazimo. Upozorava. Tvrdoglavu realističnost kamere može pretvoriti u kvalitetu, pa nas fascinirati halucinantnom prisutnošću odnekud nam poznate, a ne viđene realnosti. Obično postaje neobično. Fotografija budi zaspale ćelije.

Svojom izložbom fotografija umjetničkih spomenika (skulpture i arhitekture) istaknuti hrvatski fotograf kulturne baštine Nenad Gattin sam je istupio pred publiku, izvan konteksta knjiga u kojima je fotografijom surađivao. To je bila prilika da promislimo posebno ne toliko o autorima snimljenih djela, već o ličnosti onoga koji ih je snimao.

Ova je fotografija u službi povijesti umjetnosti. No za to opredjeljenje nije dovoljna samo naklonost, već i posebno znanje, koje se obično naziva kultura. Treba znati, na primjer, za sumnje i previranja baroknog čovjeka, za njegove nabrekle tlapnje, da bi se kod onoga što nazivamo barokni spomenik istakao upravo grč svjetla i sjene, pa zatim obratila pažnja na senzualnu, do febrilnosti rafiniranu obradu. Gattin radi posjedujući takve predvjetre, a imajući pri tom i sasvim osobne kvalitete. Poseban je njegov osjećaj za materijal. Mirno polaže svjetlo na kamen, daje mu punoću i težinu, a pušta ga palucati na glatkom mramoru, vrednujući nje-